

Nr 420.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för uppförande av posthus och telegrafstationsbyggnad i Finspång; given Stockholms slott den 30 april 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att *dels* på tilläggsstat för år 1920 under utgifter för kapitalökning anvisa

a) för uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Finspång ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel,

b) för uppförande av en posthusbyggnad i Finspång ett reservationsanslag av 150,000 kronor, att likaledes utgå av lånemedel;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i förslaget till tilläggsstat för år 1920 bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 250,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. E. Svensson.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 30 april 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
 Statsråden UNDÉN,
 THORSSON,
 OLSSON,
 SANDLER,
 NOTHIN,
 NILSSON,
 ERIKSSON,
 SVENSSON,
 HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Svensson anförde:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla framställningar från telegrafstyrelsen den 17 mars 1920 och från generalpoststyrelsen den 16 april 1920 i fråga om anvisande av medel till uppförande av byggnader för telegraf- och postverkens räkning i Finspång.

*Telegraf-
stationsbygg-
nad i
Finspång.*

Vad då först frågan om telegrafstationsbyggnad i Finspång angår, må till en början erinras, hurusom 1918 års lagtima riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning för inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Finspång med en areal av omkring 2,150 kvadratmeter för år 1919 anvisade ett reservationsanslag å 5,000 kronor.

Jämlikt bemyndigande den 28 juni 1918 har telegrafstyrelsen där-
 efter inköpt den s. k. telegraftomten, avsöndrad från Finspångs bruks-
 område nr 1, om 2,150 kvadratmeter för en köpeskilling av 4,730
 kronor, och har nämnda tomt av telegrafverket tillträtts den 1 oktober
 1918.

I samband med sina anslagsäskanden att underställas 1919 års lagtima riksdag hemställde telegrafstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen dels medgiva, att å ifrågavarande tomt finge uppföras en stationsbyggnad för en beräknad kostnad av 175,000 kronor, dels ock för byggnadsarbetet anvisa å tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 75,000 kronor och för år 1920 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Vid anmälan den 9 januari 1919 av förslagen till utgifter för kapitalökning att föreläggas 1919 års lagtima riksdag anfördes, bland annat, att under dåvarande högt uppdrivna byggnadskostnader det syntes angeläget att undanskjuta även väl motiverade nya byggnader i förhoppning att genom något års uppskov kunna påräkna åtminstone i någon mån billigare byggnadsmateriel. Frågan om detta byggnadsarbete samt om anslag för detsamma syntes därför icke då böra underställas riksdagen, utan borde därmed kunna anstå till ett följande år.

På grund härav blev detta ärende icke då framlagt för riksdagen.

I särskilda skrivelser den 2 september 1919 framlade telegrafstyrelsen ånyo förslag ifråga om uppförande å förenämnda tomt i Finspång av en telegrafstationsbyggnad för en dåmera beräknad kostnad av 198,000 kronor samt hemställde om anvisande för ändamålet av 98,000 kronor på tilläggsstat för år 1920 och 100,000 kronor på 1921 års stat.

Vid avlåtande av årets statsverksproposition fann sig departementschefen böra tillstyrka telegrafstyrelsens förslag men ansåg sig på grund av nödvändigheten att iakttaga sparsamhet vid innevarande års anslagsäskanden och då genom en förskjutning av tiden för arbetenas påbörjande i någon mån billigare byggnadskostnader måhända kunde påräknas, icke kunna förorda beviljande av anslag å tilläggsstat för ändamålet.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog alltså Kungl. Maj:t riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 98,000 kronor.

Telegrafstyrelsen anför nu i sin förenämnda skrivelse den 17 mars 1920 i ämnet följande:

»I skrivelse den 8 mars 1920 har telegrafverkets hyresvärd i Finspång, Finspångs Metallverks Aktiebolag, anført, att bolaget på grund av den tilltagande bristen på bostäder i Finspång sett sig nödsakat att till den 1 oktober 1921 uppsäga det med telegrafverket gällande hyreskontraktet, samt anhållit att, om telegrafverkets planerade nybyggnad kunde bli färdig före denna tidpunkt, få disponera den av telegrafverket hyrda lokalen före den 1 oktober 1921. Telegrafstyrelsen befinner sig sålunda den 1 oktober 1921 utan lokal för stationen i Finspång. Enär sedan lång tid tillbaka upprepade men städse fruktlösa försök gjorts att anskaffa annan lokal än den nuvarande, som är synnerligen otillfredsställande,

kan med bestämdhet förutses, att det icke nu kommer att lyckas styrelsen att för en tid av ett år anskaffa någon annan, än så provisorisk lokal. Enda utvägen synes därför vara, att telegrafstyrelsen sättes i tillfälle att till den 1 oktober 1921 fullborda det planerade byggnadsföretaget i Finspång. Detta möter icke heller några svårigheter, blott medel anvisas för åren 1920 och 1921. För ändamålet erfordras, att förutom det för år 1921 äskade reservationsanslaget å 98,000 kronor till uppförandet av den nya stationsbyggnaden även anvisas å tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 100,000 kronor.»

Telegrafstyrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t, utöver vad som i statsverkspropositionen redan föreslagits, måtte föreslå riksdagen att för uppförande av telegrafstationsbyggnad i Finspång på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

*Posthus-
byggnad i
Finspång.*

I fråga om posthusbyggnad i Finspång yttrar generalpoststyrelsen i sin ovan omnämnda skrivelse den 16 april 1920 till en början följande:

»För postkontoret i Finspång förhyr postverket sedan lång tid tillbaka lokal i Norra Östergötlands järnvägsaktiebolags stationshus därstädes. Bolaget har i en till generalpoststyrelsen den 18 december 1919 inkommen skrivelse uppsagt kontraktet om sagda lokals förhyrande till upphörande den 30 september 1920. Sedermera har bolaget vid de upprepade förhandlingar i ärendet, som förts i syfte att kunna ordna den föreliggande lokalfrågan, förmåtts medgiva, att med avflyttningen finge anstå till ingången av januari månad år 1921.

Då den vid postkontoret i fråga behandlade posten till största delen består av paketpost, är det för postverket ur ekonomisk synpunkt synnerligen förmånligt, att postkontoret är beläget i omedelbar närhet av järnvägsstationen. Därigenom kunna nämligen kostsamma posttransporter mellan postkontoret och bantågen undvikas. Även om postkontoret förlades på ett jämförelsevis obetydligt avstånd från järnvägsstationen, måste man räkna med nödvändigheten av att för posttransporterna använda häst och åkdon ävensom att anställa ytterligare personal vid postkontoret för transporternas utförande och övervakande. På grund härav har generalpoststyrelsen, så snart styrelsen erhållit meddelande om hyreskontraktets uppsägning, inlett förhandlingar i ärendet med järnvägsbolaget, därvid olika utvägar för lokalfrågans lösning dryftats. Först för en kort tid sedan hava underhandlingarna kunnat föras till den punkt, att styrelsen erhållit kännedom om bolagets slutliga ställning i frågan.

Redan förut har generalpoststyrelsen emellertid haft sin uppmärksamhet riktad på hithörande förhållande och vidtagit förberedande åtgärder för anskaffande av annan postkontorslokal och beredande i sammanhang därmed av bostäder för postpersonal. Det har nämligen, på sätt här nedan närmare omnämnes, under de senare åren varit ett önskemål att söka avhjälpa postpersonalens å platsen bostadssvårigheter.

Redan under år 1917, då telegrafstyrelsen vidtog förberedande åtgärder för uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Finspång, förhandlades om anordnande av lokaler för postverkets behov inom densamma. Generalpoststyrelsen, som då icke hade anledning ifrågasätta postkontorets flyttning, framhöll därvid, att styrelsen ansåg det lämpligt och önskvärt, att i nybyggnaden reserverades utrymme för postkontorslokal och bostäder för posttjänstemän eller ock att, om

byggnaden icke från början kunde tilltagas så stor, att däruti kunde beredas lokal för postkontoret, byggnaden planerades och uppfördes på det sätt, att postverkets lokalbehov senare kunde tillgodoses genom till- och påbyggnad. Efter utredning i ärendet av arkitekten för byggnadsföretaget, professorn Erik Lallerstedt, fann telegrafstyrelsen sig emellertid för det dåvarande icke kunna biträda de av generalpoststyrelsen framställda förslagen. Sedermera hava upprepade förhandlingar i ämnet förts mellan styrelserna, och så sent som den 6 februari 1920 har telegrafstyrelsen, såsom svar på av generalpoststyrelsen i anledning av förenämnda kontraktsuppsägning gjord förfrågan, förklarat sig vidhålla sin förutvarande standpunkt i ämnet och förordat, att postverkets lokalfråga ordnades genom uppförande av posthusbyggnad å för ändamålet förvärfvad särskild tomt.

Vid de förhandlingar, som i anledning av meranämnda kontraktsuppsägning förts med Norra Östergötlands järnvägsaktiebolag, har bolaget till en början ställt sig helt avvisande till fortsatt utlyrande av den nuvarande postkontorslokalen av den anledning, att ett oundgängligt behov av järnvägens egna lokalers utvidgning föreläge. För vinnande av nödigt utrymme inom järnvägens expeditionlokal har densamma fått utbyggas på bekostnad av de för allmänheten avsedda väntsalarna. Det oaktat läser expeditionsutrymmet vara alldeles otillräckligt, och för allmänheten har det minskade väntsalsutrymmet medfört betydande olägenheter. Sedermera och efter det andra förslag till frågans lösning, såsom nybyggnad å järnvägens område eller upplåtande av tomtområde för postverket å järnvägens mark, behandlats och befunnits icke lämpligen kunna genomföras, har bolaget för att söka tillmötesgå postverket slutligen förklarat sig villigt att för eget behov tillbygga stationshuset. Härigenom skulle åstadkommas, att postverket för en tid av 10 år framåt kunde fortfarande få förhyra den nuvarande postkontorslokalen. I dylikt fall påfordrade dock bolaget, att för lokalen skulle erläggas en hyra, motsvarande dels den ränta, bolaget finge betala för upplåning i bank av det belopp, vartill byggnadskostnaderna för stationshusets tillbyggnad komme att uppgå, dels och årlig amortering under 10 år av sagda byggnadskostnader. Enligt dessa villkor skulle postverket för postkontorslokalen beräknas få betala en årshyra av omkring 9,000 kronor.

Även om man tager hänsyn till de icke obetydliga fördelar, som postkontorets kvarstannande i järnvägens stationshus skulle innebära, som ock till de betydande stegringar i kostnaderna för posttransporterna, som skulle uppkomma genom postkontorets förflyttning, måste man å andra sidan uppställa den frågan, huruvida, när den årliga hyran stiger till så högt belopp, som nyss angivits, och personalens bostadsförhållanden genom en sådan lösning icke bliva på något sätt förbättrade — en angelägenhet, från vars stora vikt och betydelse man icke längre kan bortse — postkontorslokalfrågan i Finspång icke borde kunna lösas på ett för statsverket fördelaktigare sätt än genom godtagandet av de utav bolaget sålunda uppställda villkor. Då annan lämplig postkontorslokal icke finnes att uppbringa inom samhället vare sig genom förhyrning eller inköp av bebyggd fastighet, återstår endast att lösa frågan genom nybyggnad.

På sätt förut framhållits, är bostadsfrågan för postpersonalen i Finspång särskilt trängande. Förutvarande postmästaren därstädes nödgades bebo en mycket illa underhållen och bristfällig arbetarbostad. Nuvarande postmästaren, som tillträdde sin befattning den 1 juli 1919, har ännu icke lyckats och torde under nuvarande förhållanden knappast heller, därest ej postverket träder emellan, under de närmaste åren bliva i stånd att på platsen anskaffa bostad åt sin familj. Han har därför varit nödsakad förhyra bostad åt familjen å annan ort

och för sig själv anskaffa provisorisk bostad i Finspång. Jämväl övriga posttjänstemän å platsen bereder bristen på bostäder mycket stora svårigheter.

I det läge, postverkets lokalfråga sålunda kommit, har generalpoststyrelsen funnit sig böra ånyo upptaga förhandlingarna med telegrafstyrelsen angående gemensamt lösande av de båda verkens lokalfråga.»

Efter att hava erinrat om Kungl. Maj:ts här ovan omförmälda förslag till innevarande års riksdag i fråga om telegrafstationsbyggnad i Finspång ävensom om telegrafstyrelsens framställning i ämnet av den 17 mars 1920 fortsätter generalpoststyrelsen:

»Telegrafstyrelsen har förut i frågan intagit den ståndpunkten, att ehuruväl den för telegrafverkets räkning inköpta tomten nog lämnade utrymme för uppförande på densamma av jämväl ett posthus, tomten dock borde i sin helhet reserveras för telegrafverkets räkning. Detta med hänsyn därtill, att behov framdeles kunde uppkomma för uppförande av ett särskilt bostadshus för telegrafpersonal, ävensom att å en så lantlig ort som Finspång något utrymme å tomten lämpligen borde reserveras till trädgårdsländ åt personalen. Med hänsyn till nu föreliggande omständigheter har emellertid telegrafstyrelsen under hand förklarat sig kunna biträda generalpoststyrelsens förslag att för lösande av postverkets lokalfråga avstå en del av tomten. Härvidlag har man även utgått från att det icke skulle vara alldeles uteslutet att genom förvärvande av ett intillgränsande mindre markområde kunna i någon mån utvidga den nuvarande tomten. Efter utredning av professor Lallerstedt har det konstaterats, att en gemensam byggnad, vilken, med hänsyn till den föreliggande nödvändigheten att däri inrymma bostäder åt båda verkens personal, måste tilltagas jämförelsevis stor, skulle draga en större kostnad än om två mindre byggnader uppfördes. Det synes därför lämpligast, att båda verken bygga var för sig, därvid postverket för sin del vore betjänt med en träbyggnad av enklare slag.

Professor Lallerstedt har på uppdrag av generalpoststyrelsen uppgjort skisser till en posthusbyggnad å tomten i fråga. Enligt desamma skulle byggnaden, som vore avsedd att uppföras i två våningar, å nedre botten innehålla postkontorslokal, bestående av ett större expeditjonsrum jämte plats för allmänheten, ett rum för postmästaren, ett brevbärarrum och ett arkivrum. Den blivande postkontorslokals sammanlagda golvyta skulle bliva omkring 150 kvadratmeter. Den nuvarande postkontorslokalen upptar en golvyta av circa 120 kvadratmeter. Å nedre botten i byggnaden är vidare avsett att anordna en bostadslägenhet om 1 rum och kök med inemot 50 kvadratmeters golvyta, avsedd att, därest framdeles så skulle visa sig erforderligt, användas till utvidgning av postkontorslokalen. En trappa upp skulle byggnaden innehålla en lägenhet om 4 rum och kök, en lägenhet om 2 rum och kök samt ett enkelrum.

Enligt av intendenten i byggnadsstyrelsen Knut Bildmark verkställd beräkning skulle sammanlagda kostnaden för uppförandet av byggnaden, som mäter 2.100 kubikmeter, efter ett pris av 70 kronor per kubikmeter uppgå till 147.000 kronor. Härtill bör, enligt generalpoststyrelsens förmenande, läggas en summa av 3.000 kronor för oförutsedda utgifter ävensom till inköp — därest så skulle bliva möjligt — av ett mindre markområde för utvidgning av tomten. Sammanlagda kostnaderna skulle sålunda belöpa sig till 150.000 kronor. Generalpoststyrelsen förutsätter härvidlag, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida och i så fall huru stort markområde, som i förekommande fall borde tilläggas tomten, ävensom bestämma angående tomtens uppdelning mellan de båda verken.»

Med stöd av det anförda har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå innevarande års riksdag att för uppförande å den statsverket tillhöriga, för telegrafverkets räkning inköpta tomt i Finspång av jämväl en posthusbyggnad på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Telegrafverkets lokalfråga i Finspång har kommit i ett bekymmersamt läge, i det att telegrafverket blivit uppsagt från sin nuvarande lokal därstädes från och med den 1 oktober 1921. Därest arbetena med den nya telegrafstationsbyggnaden bedrivs på sätt i statsverkspropositionen föreslagits, skulle denna byggnad bliva färdigställd först under loppet av år 1922. Då någon annan lokal till dess sannolikt icke torde kunna uppbringas, komme telegrafverket sålunda att för en tid stå utan lokal i Finspång, därest den nya stationsbyggnaden ej fullbordas tidigare än vad som blivit förutsatt. Det synes i följd härav nödvändigt, att arbetet med denna byggnad påbörjas redan innevarande år. Jag vill därför tillstyrka, att det belopp av 100,000 kronor, som i statsverkspropositionen förutsatts skola beviljas först för år 1922, måtte anvisas redan å tilläggsstat för år 1920. Härigenom skulle byggnadsarbetet kunna bedrivas så, att den nya stationsbyggnaden kan tagas i anspråk för sitt ändamål den 1 oktober 1921.

*Departements-
chefen.*

Av utredningen i ämnet framgår vidare, att postverket blivit uppsagt från sin nu förhyrda lokal i Finspång med ingången av år 1921. Sedermera har visserligen en möjlighet yppat sig att fortfarande för en tid få behålla lokalen, men med hänsyn till de härför uppställda villkoren synes denna lösning av lokalfrågan mindre tillfredställande, helst därmed det synnerligen trängande behovet att erhålla bostäder för postverkets personal å platsen icke kan tillgodoses. Då någon annan lämplig lokal icke står att erhålla i sambället vare sig genom förhyrning eller inköp av redan bebyggd fastighet, anser jag mig böra förorda, att postverkets lokalfråga ordnas genom en nybyggnad, däri jämväl skulle inrymmas bostäder för postverkets personal.

Det har ifrågasatts, att en gemensam byggnad skulle uppföras för post- och telegrafverken i Finspång. Då verkställda utredningar givit vid handen, att en dylik byggnad skulle medföra större kostnader än om en mindre byggnad för vardera verkets räkning uppfördes, torde det senare alternativet vara att föredraga. Det av professorn Lallerstedt uppgjorda förslaget till en sådan mindre posthusbyggnad har icke givit mig anledning till erinran. Kostnaderna för byggnaden, vilken är avsedd att uppföras å telegrafverkets tomt intill telegrafstationsbyggnaden, beräknas till 70 kronor för kubikmeter eller 147,000 kronor, vartill komma 3,000

kronor för oförutsedda utgifter m. m. Tillhoppa utgör detta 150,000 kronor, vilket belopp med hänsyn till ärendets brådskande beskaffenhet lärer bära anvisas å tilläggsstat för år 1920.

Sammanlagt skulle alltså för ifrågavarande posthus och telegrafstationsbyggnad i Finspång å tilläggsstat för år 1920 erfordras ett anslagsbelopp av 250,000 kronor. Vid bifall härtill torde de i förslaget till nämnda tilläggsstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel bära höjas med 250,000 kronor.

De omständigheter, som ligga till grund för de av mig nu förordade framställningarna, hava inträffat så sent, att proposition i ämnet ej kunnat avlåtast till riksdagen inom den för propositioners avlämnande i allmänhet stadgade tid. Då emellertid förevarande frågor, såsom ovan framhållits, äro av brådskande natur, vill jag tillstyrka, att desamma framläggas för den nu församlade riksdagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels på tilläggsstat för år 1920 under utgifter för kapitalökning anvisa

a) för uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Finspång ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel,

b) för uppförande av en posthusbyggnad i Finspång, ett reservationsanslag av 150,000 kronor, att likaledes utgå av lånemedel;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i förslaget till tilläggsstat för år 1920 bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 250,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.